

25.1.2022

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta

[kirjaamo\(at\)rovaniemi.fi](mailto:kirjaamo(at)rovaniemi.fi)

Lausuntopyyntö 12.1.2022

**Maa-aineslupahakemus, Petri Tolonen, tilalla Keskitalo 698-408-41-23,
Tolosen 2E-luokan pohjavesialue, Rovaniemi**

Hakemus

Petri Tolonen hakee lupaa hiekan ja soran ottamiselle noin 1,7 hehtaarin kokoiselta alueelta Rovaniemen Tolosessa sijaitsevalta tilalta Keskitalo 698-408-41-23. Varisnaisen ottoalueen koko on n. 1,3 hehtaaria. Lupaa haetaan 30 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle kymmeneksi (10) vuodeksi. Nyt haettavalla alueella on ollut saman toimijan 30.6.2021 päättynyt maa-aineslupa.

Ottoalue sijaitsee Rovaniemen Tolosen (12699232) pohjavesialueella. Hakemuksen mukaan ottoalueen kaakkoispuolella sijaitsee yksi pohjaveden havaintoputki (44-1). Putkesta mitattu pohjavesipinta on ollut n. tasolla +112,10 metriä (N2000). Alin suunniteltu ottotaso on hakemuksen mukaan tasolla +129,0 m (N2000) ja suunnitelma-alueelle on tarkoitus asentaa uusi pohjaveden havaintoputki.

Ottotoiminta etenee ottosuunnitelmassa esitetyn mukaisesti, mutta eteneminen ja vuosittainen ottomäärä ovat riippuvaisia maa-ainesten kysynnästä. Ottamissyvyydeksi on hakemuksessa ilmoitettu 0-8 metriä. Hakemuksen mukaan lähin vakituinen asuinrakennus sijaitsee ottoalueesta yli 200 m päässä.

Alue pidetään siistinä toiminnan ajan ja ottoalue merkitään maastoon. Alueelta kuoritut pintamaat varastoidaan alueen reunoille ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen jälkihoidossa. Ottoalueella ei varastoida poltto- tai voiteluaineita.

Ottamistoiminnan päätyttyä alueen reunat tasataan ja muodostuneet luiskat muotoillaan kaltevuuteen 1:2...1:3 ja alue siistitään ja sopeutetaan ympäröivään maisemaan. Toiminnan päätyttyä alueelta puretaan pois mm. toiminnan aikaiset aidat ja muut suojaukset ja alue siistitään.

Pohjavesialue

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee Tolosen (12699232) 2E-luokan pohjavesialueella (muu vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai

maaekosysteemi on suoraan riippuvainen). Suunniteltu soranotto toiminta sijoittuu varsinaisen pohjaveden muodostumisalueen luoteisosaan olemassa olevan ottoalueen yhteyteen. ELY-keskuksen tietojen mukaan alueella 30.6.2021 päättyneessä, 10 vuodeksi myönnettyssä maa-ainesuovassa suurin sallittu ottomäärä lupa-aikana on ollut 10 000 k-m³.

Tolosen pohjavesialue sijaitsee Ounasjokivarressa, Tolosen kylän kohdalla. Tolosen muodostuma on moreenipeitteinen harju, joka käsittää kolme erillistä selännettä ja pienempiä kumpareita. Harjun aines on soraista hiekkaa. POSKI-hankkeessa (2015) tehtyjen maaperäkairausten perusteella alueella on paksut lajittuneen aineksen kerrokset (paikoin jopa 20-30 metriä), joiden perusteella alueella on hyvät olosuhteet pohjaveden muodostumiselle ja varastoitumiselle ja alue soveltuu siten vedenhankintaan. Pohjavesialueen laskennallinen antoisuus on 500 m³/d.

Pohjavesialueella sijaitsee avolähde ja siitä alkava lähdepuro. Kohde on alueella tehdyn inventoinnin perusteella luonnontilainen, merkittävä, pohjavedestä suoraan riippuvainen ja muun lainsäädännön (metsälaki) nojalla suojeltu kohde.

Suunnitellusta ottoalueesta n. 150 m kaakkoon sijaitsee yksi pohjaveden havaintoputki (POSKI, 44-1). Putkesta 3.11.2013 mitattu pohjavesipinta on ollut n. tasolla +112,10 metriä (N2000).

Kaavatilanne

Voimassa olevassa Rovaniemen maakuntakaavassa suunniteltu maa-ainesten ottoalue sijoittuu maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4513). Lisäksi alueelle on osoitettu kyläalue (AT 372 Tolonen) ja arvokas maisema-alue (am), joka sisältyy luonnonsuojelualueeseen (SL 4236 Ounasjoki). Suunnitelulla maa-ainesten ottoalueella ei ole voimassa olevia yleis- tai asemakaavoja.

Luonnonsuojelu

Maa-ainesten ottamiseen suunnitellulla alueella ei ole tiedossa olevia luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) 20-23 §:n liitteen 3 (a) koko maassa rauhoitettujen kasvilajien esiintymiä, ei liitteen 4 uhanalaisten lajien ja erityisesti suojeltavien lajien havaintopaikkoja (VNp 521/2021 liite 4) eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II a ja IV a eläinlajien eikä II b ja IV b kasvilajien havaintopaikkoja (24.1.2022 laji.fi, Lajitietokeskus).

Maa-ainesten ottamiseen suunniteltu alue sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle MAO120137, Ounasjokivarsi, maisemakokonaisuudet. ELY-keskus katsoo, että pienellä maa-ainesten ottamisalueella ei ole laajemmin maisemakuvaa heikentävää vaikutusta Ounasjokivarsi maisemakokonaisuudet -alueella.

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumisesta voidaan ehkäistä.

Maa-aineslain 3 §:n mukaan aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu muun muassa tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Ympäristöministeriön oppaan *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestäväään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2020:24) mukaan soran ottamisalueen sijoittuminen pohjavesialueelle edellyttää riittäviä suojakerrospaksuuksia pohjaveden pinnan yläpuolelle.

Oppaassa on ohjeistettu myös muun muassa soranottamisalueiden jälkihoitotöiden toteuttamista.

Edellytykset maa-ainesten otolle

Lapin ELY-keskus katsoo, että suunniteltu ottamistoiminta voi alueella olla mahdollista, mutta lupaharkinnan yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon seuraavat asiat:

Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle. Lapin ELY-keskus muistuttaa, että ympäristöhallinnon ohjeistuksen mukaisesti myös muulla vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella tulee jättää pohjaveden ylimmän mitatun pinnantason päälle vähintään neljän metrin paksuinen suojaava maakerros.

Lapin ELY-keskus toteaa, että hakemuksen mukaan alin suunniteltu ottotaso on +129,0 m (N2000) ja suunnitelma-alueelle on tarkoitus asentaa uusi pohjaveden havaintoputki. Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa kuitenkin todetaan, että pohjaveden korkeustietoja alueelta ei ole ja, että asennettu putki on kuiva. Hakemuksen liitteenä olevista kartoista ei käy ilmi, mihin tai missä sijaitsevaan havaintoputkeen kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa viitataan. Havaintoputken, olemassa olevan tai uuden asennettavan, putkikortti tulee toimittaa ELY-keskukselle.

Ottamistoiminta ja suojakerrospaksuudet

Lapin ELY-keskus katsoo, että pohjavesialueella toimittaessa on noudatettava erityistä huolellisuutta. Ottoalueen korot tulee merkitä alueelle näkyvästi ja riittävän tiheästi, jotta alinta ottotasoa ei aliteta missään tilanteessa ja, että pohjaveden pinnan päälle jää vähintään neljän (4) metrin suojakerros koskematonta maa-ainesta. Korot tulee myös tarkistaa riittävän usein, ja korkotasojen mittauksesta tulee pitää työmaapäiväkirjaa.

Toiminnassa tulee myös huolehtia siitä, ettei maaperään ja pohjaveteen pääse missään tilanteessa polttoainepäästöjä. Mahdolliset päästöt on välittömästi ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Pohjavesialueella ei myöskään tule säilyttää poltto- ja voiteluaineita, eikä koneita tule huoltaa tai tankata ottamisalueella. Alueella ei myöskään tule säilyttää työkoneita. Jätteiden, ylijäämämassojen ym. sijoittaminen ottamisalueelle ei ole sallittua, eikä pohjavesialueelle tule varastoida muualta tuotua kiviainesta, kuten kalliomursketta. Lapin ELY-keskus myös muistuttaa, että kaikkien jätevesien imeyttäminen maaperään on luokitellulla pohjavesialueella kielletty.

Tarkkailu

Hakemuksessa ei ole esitetty pohjavesivaikutusten osalta tarkkailusuunnitelmaa. Lapin ELY-keskus katsoo, että tarkkailua tulee tehdä pohjaveden pinnankorkeuden osalta neljä kertaa vuodessa. Pohjaveden havaintoputki tulee olla kairauskalustolla asennettu ja rakenteeltaan sellainen, että se soveltuu myös tarvittaessa näytteenottoon.

Koska hakemuksesta jää epäselväksi, onko nyt haettavalla suunnitelma-alueella pohjaveden havaintoputkea, Lapin ELY-keskus edellyttää, että ennen toiminnan aloittamista alueelle on asennettu pohjaveden havaintoputki. Havaintoputken on ulotuttava vähintään neljä (4) metriä alimman ottotason alapuolelle (tässä tapauksessa alin ottotaso on +129,0 m N2000 eli putken on ulotuttava vähintään tasolle +125,0 m N2000), jotta voidaan varmistua siitä, että pohjaveden pinnan päälle jää vähintään neljän metrin suojakerrospaksuus.

Vaikka pohjaveden pintaa ei olisi tavoitettu, tulee putkesta kuitenkin säännöllisesti tarkkailla, nouseeko putkeen pohjavettä. Jos pohjaveden pinta havaitaan asennetusta havaintoputkesta, tulee alinta ottotasoa tarvittaessa nostaa siten, että neljän metrin suojakerrospaksuus säilyy.

Pohjaveden pintojen tarkkailutulokset tulee toimittaa valvojalle ja Lapin ELY-keskukselle vuosittain sähköisesti.

Jälkihoito

Kyseessä on pohjavesialueelle sijoittuva toiminta, joten jälkihoitotoissa on oltava erityisen huolellinen. On tärkeää, että jälkihoito- ja maisemointitoita tehdään alueella oton edetessä vähintään hakemuksessa esitetyn mukaisesti. Jälkihoitotyöt tulee yksilöidä mahdollisessa lupapäätöksessä.

Ottamisalue tulee jälkihoitaa välittömästi ottotoiminnan päätyttyä pohjaveden laadun turvaamiseksi. Pohjaveden suojelun kannalta on tärkeää, että asianmukaisin jälkihoitotoimenpitein alueelle aikaansaadaan oton päätyttyä mahdollisimman nopeasti uusi maannoskerros. Pintamateriaalina tulee ensisijaisesti käyttää alueen alkuperäistä pintakerrosta. Alkuperäisen pintakerroksen kangashumus ja sen alapuolella oleva rikastumiskerros tulisi kuoria ja varastoida erikseen ottamisalueen reunoille ennen toiminnan aloittamista. Pintamaat tulee levittää alueelle takaisin alkuperäisessä järjestyksessä. Kasvillisuuden ja pohjaveden kannalta paras tulos saavutetaan, kun maan ylin orgaanista ainesta sisältävä humuskerros (kuntta) voidaan irrottaa ja levittää takaisin alueella laajoina mattoina. Pintamaiden varastointiaika tulisi olla mahdollisimman lyhyt, sillä pintakerroksen orgaaninen aines hajoaa nopeasti. Soveltuva varastointiaika on korkeintaan 2-3 vuotta.

Mikäli pintamateriaalia tuodaan alueelle ulkopuolelta, on siihen aina oltava lupaviranomaisen hyväksyntä, ja pintamateriaalina tulee käyttää ainoastaan puhtaita maa-aineksia, joista ei kulkeudu haitallisia aineita pohjaveteen. Toiminnanharjoittajan tulee pyydettyäessä pystyä esittämään aineksen alkuperä.

Jälkihoitoa toteutettaessa tulee huolehtia siitä, ettei pohjavesialueella levitettävä pintamateriaali ole liian hienorakeista. Hienorakeinen maalaji vähentää pohjaveden muodostumista ja soveltuu huonosti kasvillisuuden kasvualustaksi. Myöskään karike ja kuorike eivät sovellu pohjavesialueella käytettäväksi.

Lupa-ajan päätyttyä ottamisalueella ei tule olla maa-ainesvarastokasoja lainkaan, sillä ne estävät jälkihoidon toteuttamisen. Tiivistyneet tienpohjat ja varastokasojen pohjat tulee möyhiä ja pehmentää toiminnan loputtua, sillä tiivis maaperä läpäisee vettä huonosti ja vähentää siten muodostuvan pohjaveden määrää.

Lapin ELY-keskus suosittelee, että maisemoinnissa ja jälkihoitotöiden suunnittelussa käytetään päivitettyä maa-ainesopasta (*Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön*, Ympäristöministeriön julkaisuja, 2020:24).

Johtopäätökset

Lapin ELY-keskus katsoo, että maa-ainesten ottaminen suunnitellulta alueelta voi olla mahdollista ilman, että hankkeesta aiheutuu maa-aineslain 3 §:n vastaisia vaikutuksia, mikäli lupaharkinnassa huomioidaan edellä esitetyt seikat. Lapin ELY-keskus korostaa ottamisen vaiheistamista ja huolellista toimintakulttuuria.

Lapin ELY-keskus muistuttaa, että toiminnanharjoittaja on vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

Ottamistoiminnan loputtua on pidettävä lopputarkastus. Luvan haltijan on tehtävä maa-aineslain 23 a §:n 1 momentissa tarkoitetun otetun aineksen määrää ja laatua koskeva ilmoitus lupaviranomaiselle vuosittain viimeistään tammikuun 31. päivänä.

Päätökset asiassa pyydetään lähettämään tiedoksi Lapin ELY-keskukselle (MAL 19 §). Lupapäätökseen tulisi merkitä luvan viimeinen voimassaolopäivä. Lupapäätös maa-ainesten ottamisesta tulee viedä myös maa-ainesten ottamisen tietojärjestelmään (NOTTO) Suomi.fi palvelusta löytyvällä sähköisellä ilmoituslomakkeella.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Pekka Herva luontoympäristöyksiköstä.

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Tämä asiakirja LAPELY/164/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/164/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 25.01.2022 13:49

Ratkaisija Ruokanen Leena 25.01.2022 13:52